

**PREMA DOGOVORENOJ
EUROPSKOJ PLATFORMI
ZA DIGITALIZACIJU
KULTURNOGA I
ZNANSTVENOG
NASLIJEĀA
MINERVA – MINISTARSKA
MREŹA ZA VREDNOVANJE
AKTIVNOSTI U
DIGITALIZACIJI**

GIULIANA DE FRANCESCO
Ministarstvo kulture i kulturne
baštine
Rim, Italija

UVOD: OKVIR RADA MINERVA-e
eEurope Initiative, dvostruki cilj *eEurope Initiative: An information Society for All*¹ što ga je započela Europska komisija u prosincu 1999., trebao je donijeti pogodnosti informacijskog društva svim stanovnicima Europe i od Europske unije stvoriti najkompetitivniju i najdinamičniju ekonomiju utemeljenu na znanju, osiguravajući svim segmentima društva sudjelovanje u svemu. Ciljevi su se trebali postići podržavanjem nove infrastrukture i usluga diljem Europe, primjenom otvorene metode koor-

¹ eEurope Initiative web stranica: http://europa.eu.int/information_society/eeurope/2005/index_en.htm

dinacije i mjerenja performansi te ubrzanjem stvaranja prikladnih pravnih uvjeta. Uvjet da se postignu ciljevi eEuropea iskazan je kao politička obveza. Akcijski plan eEurope 2002. temeljio se na tri glavna smjera:

1. ostvarivanju jeftinijega, bržeg, sigurnijeg Interneta;
2. ulaganju u ljude i vještine;
3. stimuliranju upotrebe Interneta. Cilj 3d obuhvaća, u trećoj liniji, ciljanu proizvodnju europskoga digitalnog sadržaja za globalne mreže, da bi u potpunosti iskoristio mogućnosti digitalnih tehnologija.

Načela iz Lunda. Akcijski plan eEurope 2002. određena je akcija usmjerena na države članice i Komisiju zajedno: stvoriti mehanizam koordinacije za programe digitalizacije diljem država članica. Dana 4. travnja 2001. predstavnici i stručnjaci zemalja članica EU susreli su se u Lundu, u Švedskoj, da se dogovore o akcijama podržavanja koordinacije i poboljšanju digitalizacijskih aktivnosti na ostvariv način. Ishod sastanka su načela iz Lunda³. Počevši od izjave da su *europski kulturni i znanstveni resursi znanja jedinstvena javna imovina koja izgrađuje zajedničku i rastuću memoriju naših različitih društava i čini solidnu osnovu za razvoj industrija digitalnog sadržaja u ostvarivom društvu znanja*, prema načelima iz Lunda digitalizacija kulturnog naslijeđa vrlo je važna aktivnost za bolji pristup građana; za očuvanje europskoga kolektivnog kul-

² Akcijski plan eEurope 2002: http://europa.eu.int/information_society/eeurope/2002/index_en.htm – Treba spomenuti da je trenutačni akcijski plan eEurope Action Plan 2005.

³ Načela iz Lunda: http://www.cordis.lu/ist/directorate_e/digicult/lund_principles.htm*

turnog naslijeđa (i prošloga i budućega); za održavanje i promoviranje kulturne raznolikosti u kulturnom okolišu. Digitalizirana kulturna dobra također su ključni resursi za obrazovanje, turizam i medijske industrije. Međutim, potpuna realizacija potencijala tih resursa u opasnosti je zbog velikog broja ključnih problema. Neki su od njih fragmentacija pristupa, zastarjelost, nedostatak jednostavnih formi za pristup građana, upravljanje pravima intelektualnog vlasništva, manjak usklađenosti između kulturnih programa i programa novih tehnologija te nedovoljna zainteresiranost institucija. Kako bi se suočile s tim problemima, države članice morale su osnovati koordinacijski forum kako bi pružile potporu razvoju europskih pogleda na politike i programe, kako bi izmjenjivale i promovirale korisna iskustva, smjernice i razvoj vještina, kako bi surađivale s namjerom da digitalno kulturno naslijeđe Europe učine vidljivim i pristupačnim.

Aktivnosti za unapređenje digitalizacije kulturnoga i znanstvenog sadržaja u Europi i za postizanje ciljeva zadanih u načelima iz Lunda opisane su akcijskim planom iz Lunda⁴. Te se aktivnosti redovito ažuriraju.

Grupa nacionalnih predstavnika (GNP). Sastanak u Lundu sazvale su zemlje članice da bi sastavile upravljačku grupu za koordiniranje zakona o digitalizaciji i programu, s posebnim naglaskom na kulturnim i znanstvenim resursima. Grupa je sastavljena⁵ 2001., a činili su je službeno nominirani predstavnici svih

zemalja članica EU. Zadaća joj je nadgledanje napretka u postizanju ciljeva obuhvaćenih akcijskim planom iz Lunda. Ciljevi GNP-a⁶ jesu razmjena nacionalnih iskustava; stvaranje zajedničke platforme za suradnju i koordinaciju nacionalnih aktivnosti diljem EU; određivanje fokusa u postizanju konsenzusa među državama članicama pri koordiniranju politika i programa i u usmjeravanju svoje kontrole na nacionalnoj razini; promoviranje korisnih iskustava, razvoja vještina i osposobljavanja. GNP pronalazi i nominira stručnjake za sastavljanje radnih grupa za implementaciju akcijskog plana iz Lunda te ocjenjuje izvještaje, studije i preporuke tih grupa. Svaki član GNP-a prikazuje rezultate i potiče na raspravu o pitanjima u svojoj zemlji.

GNP se sastaje svakih šest mjeseci pod predsjedanjem predstavnika rotirajućeg predsjedništva EU, kojega podržavaju predstavnici Europske komisije.

U Parmi je 19. studenog 2003., na njihovu petom službenom sastanku, GNP prihvatio *Povelju iz Parme*⁷ – strateški dokument kojim se nastavljaju i pojačavaju načela iz Lunda. Povelja naglašava napretke i zacrtava strategije kojima je cilj konsolidacija pozicije GNP-a i politička predanost strategiji na najvišoj razini.

Sedmi GNP-ov sastanak održan je 17. rujna 2004. u Haagu, pod predsjedanjem Nizozemske⁸.

⁴ Akcijski plan iz Lunda: http://www.cordis.lu/ist/directorate_e/digicult/lund_ap_browse.htm*

⁵ Grupa nacionalnih predstavnika: <http://www.MINERVAeurope.org/structure/nrg.htm>

⁶ *Ciljevi GNP-a*: http://www.cordis.lu/ist/directorate_e/digicult/t_reference.htm*

⁷ *Povelja iz Parme* dostupna je na engleskom, francuskome, njemačkome i talijanskom jeziku na: <http://www.MINERVAeurope.org/structure/nrg/documents/charterparma.htm>

⁸ Zaključci sastanaka GNP-a objavljeni su na web stranici MINERVA-e: <http://www.MINERVAeurope.org/structure/nrg/meetings.htm>.

Izveštaj GNP-a. Važan zadatak GNP-a je izrada izvještaja u kojem se objašnjava napredak u koordinacijskoj inicijativi i predstavlja pregled nacionalnih politika svake zemlje članice te programa i mreža na području digitalizacije kulturnoga i znanstvenog naslijeđa. *Coordinating Digitization in Europe: Progress Report of the National Representatives Group*⁹, koji je MINERVA obradila u ime Europske komisije, istodobno je i rezultat i alat koordinacijske inicijative. U 2004. objavljeno je drugo izdanje izvještaja o napretku koji se odnosi na politike, programe i aktivnosti provedene u 2003. Treće izdanje upravo je u tisku.

PROJEKT MINERVA

Sponzorirana iz programa IST Europske komisije¹⁰ unutar petoga okvirnog programa za istraživanje i tehnološki razvoj, MINERVA je utemeljila mrežu ministarstava članica EU zaduženih za kulturne politike, ciljajući na stvaranje zajedničke europske vizije politika i programa te na usklađivanje aktivnosti provedenih u sklopu digitalizacije znanstvenoga i kulturnog naslijeđa.

MINERVA podržava aktivnosti GNP-a kao “operativne ruke” i radi na ispunjenju akcijskog plana iz Lunda.

Projekt koordinira talijansko Ministarstvo za kulturno naslijeđe i aktivnosti (*Ministero per i beni e le attività culturali*).

Dvostruka akcija MINERVA-e. Pokušaj koordiniranja politika i programa

digitalizacije kako bi se izbjegla fragmentacija i gubitak resursa zahtijeva i političko-institucionalne strategije i tehničke alate. Stoga MINERVA djeluje i na političkoj i na tehničkoj razini. Glavni je politički plan zajamčiti blisku međunarodnu suradnju među zemljama članicama te suradnju između njih i Europske komisije. Mreža omogućuje internacionalnu dostupnost nacionalnim inicijativama, promičući time razmjenu korisnih iskustava i osiguravajući informiranost o politikama EU i dostignućima MINERVA-e na nacionalnim i lokalnim razinama. Strateški učinak mreže pridonosi boljem koordiniranju nacionalnih programa u nekoliko zemalja i potiče razvoj programa nacionalne digitalizacije pod zaštitom MINERVA-e.

Mreža je otvorena i teži na ostvarivanju kontakata i suradnji s drugim zemljama, međunarodnim i nacionalnim organizacijama, udrugama, mrežama i projektima na području digitalizacije.

Akciju MINERVA-e na tehničkoj razini provode radne grupe za implementaciju akcijskog plana iz Lunda. Detalje o njima donosimo u daljnjem tekstu.

MINERVAplus. Projekt MINERVA-e započeo je u ožujku 2002. sa sedam partnera; ostale tadašnje zemlje članice EU pridružile su se mreži tijekom prve godine njezina postojanja. Širenje EU na deset novih država članica 2004. omogućilo je širenje mreže novopridošlim državama. MINERVAplus¹¹ naziv je projekta sponzoriranoga u sklopu šestoga okvirnog programa, koji je službeno dopustio

⁹ Izveštaj GNP-a tiskan je, a i objavljen na web stranici MINERVA-e: [w.MINERVAeurope.org/publications/globalreport.htm](http://www.MINERVAeurope.org/publications/globalreport.htm)

¹⁰ Information Society Technologies (IST): <http://www.cordis.lu/ist/>

¹¹ Prezentacija projekta dostupna je na: <http://www.MINERVAeurope.org/whatis/MINERVAplus.htm>

širenje projekta MINERVA na šest novopridošlih država, uz Rusiju i Izrael; prvi sastanak održan je u Budimpešti u veljači 2004. MINERVAplus također je pod koordinacijom talijanskog Ministarstva za kulturno naslijeđe i aktivnosti. Akcije MINERVA-e i MINERVAplus sinkronizirane su.¹²

MINERVA u jugoistočnoj Europi.

Nakon nekoliko kontakata između MINERVA-e i južnoeuropskih zemalja UNESCO-ov Ured za znanost u Europi i MINERVA, u suradnji s makedonskim Ministarstvom kulture, organizirali su u ožujku 2005. sastanak o digitalizaciji jugoistočne Europe. Predstavnici sedam jugoistočnih europskih zemalja (poimence Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Hrvatske, Makedonije, Rumunjske, te Srbije i Crne Gore) sastali su se u Ohridu da bi raspravili o mogućnosti regionalne koordinacije na području digitalizacije kulturnoga i znanstvenog naslijeđa. Rezultat je bio skup preporuka o načelima i budućim strategijama.

Web stranica MINERVA-e. Velik napor MINERVA ulaže u diseminaciju rezultata, a bitan je za to alat web stranica. Informacije, dokumenti i publikacije napravljeni u sklopu raznih akcija MINERVA-e objavljeni su i / ili postavljeni (engl. *Upload*) na web stranicu www.minervaeurope.org koja je stalno ažurirana

¹² Neki su partneri postavili web stranice MINERVA-e na svojim jezicima: mađarska MINERVAplus web stranica: <http://www.mek.oszk.hu/minerva/>; izraelska MINERVAplus web stranica: <http://www.minervaisrael.org.il/s46.html>; ruska MINERVAplus web stranica: <http://www.minervaplus.ru/>; estonska MINERVAplus web stranica: <http://digi.kul.ee:81/est>; poljska MINERVAplus web stranica: <http://www.icimss.edu.pl/MINERVA/>

i sadržava i druge bitne informacije s područja digitalizacije kulturnoga i znanstvenog naslijeđa. MINERVA-ina se stranica smatra bazom znanja. Dokumenti i publikacije dostupni su za preuzimanje, ali samo u nekomercijalne svrhe, a druge stranice imaju dozvolu povezati se na njih, čak i ako ne mogu uključiti sadržaj MINERVA-e bez službene dozvole.

Digitalizacijski klaster. MINERVA potiče na postavljanje tzv. klastera europskih mreža i projekata koji se bave digitalizacijom kulturnog naslijeđa. Cilj pothvata je promoviranje recipročne suradnje među mrežama, čime se izbjegava obavljanje istog posla u različitim mrežama, maksimizira učinkovitost projekata i definira zajedničko polje istraživanja digitalizacije kulturne baštine.¹³

Klaster u ovome trenutku obuhvaća ove projekte, koje sponzorira IST-ov peti i šesti okvirni program: BRICKS, CALIMERA, DELOS, DIGICULT, EPOCH, EMII-DCF, ERPANET, EVA network, HEREIN, MUSICNETWORK, PRESTOSPACE, EUROMED HERITAGE II i SCRAN.

Među rezultatima takvih inicijativa su: MINERVA i EMII-DCF, zajednički rad *Poticanje IST istraživanja na temu europskog digitalnog kulturnog sadržaja, usvajanje zajedničke strateške akcije da se omogući baštinskim institucijama prijenos novih tehnologija*¹⁴.

MINERVA i ERPANET organizirali su radne grupe za dugoročno očuvanje digitalnih digitalnih dokumenata baštinskih ustanova.

¹³ Web stranica digitalizacijskog klastera: <http://www.MINERVAeurope.org/digiclustert.htm>

¹⁴ <http://www.MINERVAeurope.org/intranet/documents/emiiMINERVA0310.pdf>

RADNE GRUPE MINERVA-E

Pravi je “motor” mreže tematska radna grupa. Cilj radnih grupa jest postizanje jedinstvene europske platforme sastavljene od zajedničkih preporuka, smjernica, metapodataka i standarda povezanih s digitalnim i kulturnim sadržajem i pristupom. Sljedeći je cilj približavanje arhiva, knjižnica i muzeja u smislu integracije usluga koje nude baštinske ustanove. Tehničke radne grupe MINERVA-e bave se interoperabilnošću i dugotrajnim očuvanjem resursa, otkrivanjem kulturnog sadržaja, mjerenjem performansi i korisnim iskustvima, kvalitetom i pristupanjem web stranicama s kulturnim sadržajem. Novi MINERVAplus partneri za MINERVA-u provode aktivnosti usmjerene na detaljniju istragu jedne od četiri specifične teme, što će biti objašnjeno uz svaku radnu grupu posebno.

RP2 – okvir mjerenja performansi. Sukladno pristupu eEurope, predstavnici država članica prepoznali su vrijednost mjerenja performansi, stalnu potragu za najboljim načinom rada koji proizlaze iz najboljih performansi kada se adaptiraju i implementiraju u drugu organizaciju, kao alat za razmjenu iskustava i učenje na dobrim primjerima. Cilj MINERVA-ina radnog paketa 2¹⁵ jest zacrtavanje ključnih problema i prepoznavanje metode i modela mjerenja performansi programa i projekata digitalizacije, kako bi

¹⁵ Prezentacija radne grupe na okvir mjerenja performansi: <http://www.minervaeurope.org/structure/workinggroups/benchmarking.htm>
Izveštaji i dokumenti koji se odnose na aktivnost radne grupe nalaze se na <http://www.MINERVAeurope.org/structure/workinggroups/benchmarking/docindex.htm>

se razvio inovativni pristup na području kulturnog naslijeđa. Aktivnost mjerenja performansi završila je do kraja 2003., sa zadnjim izvješćem naslovljenim *Nove mogućnosti za mjerenje performansi digitalizacije kulturnog naslijeđa u Europi*.¹⁶ Mjerenje performansi otada se smatra trajnom metodom svake aktivnosti radnih grupa, a pogotovo u RP6.

RP6 – centri za identifikaciju korisnih iskustava i izvrsnosti. Stručnost i vještine u digitalizaciji naširoko su dostupne diljem Europe, a glavni je problem odgovoriti na iskustvo i stručnost koje se razvijaju unutar projekta. RP6¹⁷ bavi se kriterijem za odabir korisnih iskustava mjerenjem performansi kao potpore evaluaciji, te za promociju smjernica i preporuka izvučenih iz korisnih iskustava. Cilj grupe je i identifikacija specijaliziranih (“savjetodavnih” ili “stručnih”) centara na nacionalnoj i europskoj razini.

Prva zbirka korisnih iskustava skupljena je 2002.; druga kampanja za skupljanje korisnih iskustava u digitalizaciji i pribavljanje informacija o centrima izvrsnosti počela je 2004., tako da je mogla obuhvatiti nove MINERVAplus partnere i ažurirati bazu znanja MINERVA-e sa zbirkom velikog broja primjera. Kampanja još uvijek traje, a formulari za nominaciju Korisno iskustvo i Centar sposob-

¹⁶ Kompletni tekstualni izvještaj o mjerenju performansi može se naći na: <http://www.minervaeurope.org/intranet/documents/benchmarkingreport2.pdf>

¹⁷ Prezentacija RP6 nalazi se na: <http://www.minervaeurope.org/structure/workinggroups/goodpract.htm>
Izveštaje i dokumente RP6 vidjeti na: <http://www.minervaeurope.org/structure/workinggroups/goodpract/docindex.htm>

nosti dostupni su na Internetu¹⁸, tako da zainteresirane organizacije mogu izravno predati formulare putem web stranice.

Glavni rezultat aktivnosti MINERVA-e RP6 jest *Priručnik korisnih iskustava*¹⁹, koji je zamišljen kao praktičan vodič za ostvarivanje, izvršavanje i upravljanje projektima digitalizacije, s posebnim naglaskom na području kulture. Ciljna su publika Priručnika timovi unutar kulturnih institucija koje planiraju ili već provode projekte digitalizacije. Osnovni tekst podijeljen je u deset kategorija, što odgovara broju koraka u procesu digitalizacije: planiranje projekta; odabir izvornog materijala; priprema; korištenje originala; proces digitalizacije; očuvanje digitalnog materijala; metapodaci; publikacije; prava intelektualnog vlasništva i copyright; upravljanje projektima digitalizacije. Prvo tiskano izdanje brzo je razgrabljeno. Drugo, sažetije, upravo je objavljeno na engleskome, francuskome, njemačkome, talijanskome, portugalskome i slovačkom jeziku. Priručnik će biti dopunjen popisom odabranih smjernica²⁰ i MINERVA-inim popisom korisnih iskustava, objavljenim i na web stranici.

Specifična tema za RP6. Na osnovi provedenih aktivnosti i proizvedenih alata radne grupe, MINERVAplus RP6

predložiti će model smanjenja troškova digitalizacije koji bi se potvrdio eksperimentalnim akcijama. Početni je rezultat te aktivnosti ispitivanje *Korisna iskustva u smanjenju troškova digitalizacije: resursi za Minervu i Minervu Plus RP na korisnim iskustvima*²¹.

RP5 – identificiranje potreba korisnika, sadržaja i kvalitetnog okvira za zajedničke pristupne točke. Cilj te radne grupe jest pružanje zajedničke vizije kriterija kvalitete za web stranice namijenjene omogućavanju pristupa znanstvenom i kulturnom sadržaju te poticanje pristupnosti i kvalitetnog okvira na web stranicama kulturnog sadržaja, čime se olakšava povezivanje kulturnih informacija²².

Radna grupa objavila je *Priručnik za kvalitetu web stranica kulturnog sadržaja: Poboljšanje kvalitete za građane*²³, koji potječe iz bruxelleskoga kvalitetnog okvira, uređenog 2001.²⁴, koji predlaže neke kriterije pristupnosti i kvalitete web stranica s kulturnim sadržajima. Objavljene su engleska i talijanska verzija priručnika²⁵. Talijanski RP5 provjerio je

¹⁸ Kampanja za prikupljanje korisnih iskustava predstavljena je na: <http://www.MINERVAeurope.org/goodpractcamp.htm>
Kampanja skupljanja informacija o centrima sposobnosti: <http://www.MINERVAeurope.org/competentrecamp.htm>

¹⁹ Priručnik korisnih iskustava: <http://www.MINERVAeurope.org/publications/goodhand.htm>.

²⁰ *Smjernice za digitalizaciju: odabrani popis* (<http://www.MINERVAeurope.org/guidelines.htm>)

²¹ Studija se može pročitati na: <http://www.minervaeurope.org/structure/workinggroups/goodpract/costreduction/documents/wp6costreduction0904.pdf>

²² Prezentacija radnog paketa nalazi se na: <http://www.minervaeurope.org/structure/workinggroups/userneeds.htm>
Izveštaji i dokumenti nalaze se na: <http://www.minervaeurope.org/structure/workinggroups/userneeds/docindex.htm>

²³ Web stranica *Priručnika*: <http://www.MINERVAeurope.org/publications/qualitycriteria.htm>

²⁴ Brussels Quality Framework website: http://www.cfwb.be/qualite-bruxelles/*

²⁵ *Manuale per la qualità dei siti Web pubblici culturali*: <http://www.MINERVAeurope.org/publications/qualitycriteria-i.htm>

kriterij predložen u priručniku programom ispitivanja²⁶; rezultati procjene biti će uključeni u drugo izdanje talijanskog priručnika.

Osnovni koncepti kvalitete sažeti su u deset Načela kvalitete web stranica kulturnog sadržaja, čiji je prijevod na nekoliko europskih jezika razaslan putem postera i razglednica²⁷. Europski RP5 još je potpunije razvio Priručnik: Načela kvalitete za web stranice kulturnog sadržaja, dokument koji objašnjava kriterije prihvaćanja deset načela već dostupnih na grčkome i mađarskome.²⁸

Specifična tema za RP5. Specifični cilj aktivnosti MINERVAplus RP5 jest ponuda konkretnih alata malim i srednjim kulturnim ustanovama za stvaranje i upravljanje kvalitetnim kulturnim sadržajima na webu, prilagođujući i diseminirajući MINERVA-ine RP5 proizvode.

RP3 – inventari, otkrivanje digitaliziranog sadržaja, problemi višejezičnosti. Ta se radna grupa²⁹ bavi pristupačnošću europskoga digitalnog

kulturnog i znanstvenog sadržaja. Grupa se bavila definicijom održive tehničke infrastrukture za koordinirano otkrivanje europskoga digitaliziranog kulturnog i znanstvenog sadržaja, uključujući zajednički skup metapodataka za opis digitalnih kulturnih zbirki; analizom mogućih rješenja pristupačnosti sadržaja putem raznih jezika (višejezičnost); prijedlogom zajedničke platforme (XML i *open source*) za pristup informacijama u Europi.

Među glavnim postignućima te grupe je rad *Specifikacije za inventare digitalnog sadržaja*³⁰, koji je već prihvaćen u nekoliko nacionalnih programa i projekata, i osnova je za projekt MICHAEL (v. dalje).

Specifična tema za RP3. U sklopu MINERVAplus, RP3 koncentrira se na aktivnostima vezane za temu višejezičnih tezaurusa. Prvi je korak bila anketa³¹ o implementaciji alata za višejezični povrat informacija na kulturnim stranicama Europe, koja se posebno fokusirala na višejezične tezauruse.

RP4 – interoperabilnost i pružanje usluga. Ta je akcija započeta s ambicioznim ciljem identifikacije zajedničkoga europskog okvira za informacijski okoliš koji bi omogućio ponudu zajedničkih usluga i integriran pristup digitalnim kulturnim resursima³². Cilj je postignut analizom

²⁶ Podatke o testiranju *Priručnika* vidjeti na: <http://www.MINERVAeurope.org/structure/workinggroups/userneeds/handbooktest-i.htm>

²⁷ *Cultural Website Quality Principles*: <http://www.MINERVAeurope.org/structure/workinggroups/userneeds/documents/cwqp-uk.htm>

Tekst o načelima do sada je preveden na engleski, francuski, španjolski, njemački, grčki, estonski, mađarski, talijanski i slovenski jezik.

²⁸ *Quality Principles for Cultural Websites: a handbook* http://www.minervaeurope.org/publications/qualitycommentary_en.htm

²⁹ Prezentacija radne grupe: <http://www.minervaeurope.org/structure/workinggroups/inventor.htm>

Izvještaji i dokumenti koji se odnose na aktivnost RP 3 nalaze se na: <http://www.minervaeurope.org/structure/workinggroups/inventor/docindex.htm>

³⁰ The *Specifications* objavljen je na: <http://www.minervaeurope.org/intranet/documents/specinv0311.pdf>

³¹ MINERVA istraživanje o višejezičnosti: <http://www.mek.oszk.hu/minerva/survey/>

³² Prezentacija radne grupe: <http://www.minervaeurope.org/structure/workinggroups/servprov.htm>

Izvještaji i dokumenti koji se odnose na aktivnost RP 4 nalaze se na: <http://www.minervaeurope.org/structure/workinggroups/servprov/docindex.htm>*

i usporedbom međunarodnih i nacionalnih pristupa, aktivnosti, istraživanja i najboljeg iskustva u smislu tehničkih standarda i standarda metapodataka.

RP4 – podgrupa za prava intelektualnog vlasništva, copyright i zaštitu podataka. U nekim je zemljama sastavljena specifična podgrupa radi razmatranja pitanja prava intelektualnog vlasništva³³ (zbog njihove širine i zamršenosti). Ta se podgrupa bavi problemom dodijele prava ili dijeljenjem prava sa sponzorskim tijelima, dogovorenih s agencijama koje izdaju licencije, izradom posebnih odredbi za slobodan pristup obrazovnim ili drugim specifičnim materijalima kako bi se kulturne institucije mogle okoristiti komercijalnim pravima za ponovno korištenje, kao i drugim pravnim i proceduralnim pitanjima kao što su privatnost, zaštita podataka, sloboda informacija, sigurnost.

Specifična tema za RP4. U sklopu projekta MINERVAplus posebno se proučavao problem prava intelektualnog vlasništva. Sveučilište u Ateni, grčki partner mreže, nastavlja aktivnost koju su započele engleske i talijanske radne grupe, a namjerava definirati poslovni model za projekte digitalizacije koji će biti specifičan alat za upravljanje pravima intelektualnog vlasništva i pitanjima vezanim za prava intelektualnog vlasništva.

TEHNIČKE SMJERNICE ZA PROGRAME STVARANJA DIGITALNOGA KULTURNOG SADRŽAJA

MINERVA RP4 poticaj je za suradnju IST sponzoriranih kulturnih mreža u

³³ Prezentacija podgrupe o temi interoperabilnosti: <http://www.minervaeurope.org/structure/workinggroups/servprov/ipr.htm>

poslovima standarda metapodataka i tehničkih standarda. Glavni rezultat, *Tehničke smjernice za programe stvaranja digitalnog kulturnog sadržaja*³⁴, osmišljen je u suradnji s projektima PULMAN, EMII-DCF i ERPANET i predložen za prihvaćanje i poboljšavanje u svim klaster projektima.

U međunarodne, nacionalne, regionalne i lokalne pothvate diljem Europe ulažu se značajna sredstva javnoga i privatnog sektora da bi se omogućio pristup velikom broju sadržaja kulturnog naslijeđa putem digitalnih kanala. Da bi se proizvedeni materijal učinio što korisnijim, izdržljivijim i lakšim za prijenos, sadržaji bi trebali biti interoperabilni, pristupačni, jednostavni za čuvanje i sigurni. *Tehničke smjernice* predlažu prikladnu primjenu standarda u digitalizaciji kao načina osiguranja konzistentnosti digitalnih resursa, što interoperabilnost čini mogućom.

Primarno zamišljene kao resurs za ljude koji donose odluke na najvišoj razini i za one koji implementiraju programe financiranja za stvaranje digitalnoga kulturnog sadržaja, *Tehničke smjernice* nisu namijenjene da budu jedini preskriptivni skup uvjeta kojima se trebaju prilagoditi svi projekti, već one trebaju pronaći način da identificiraju ona područja u kojima već postoji uobičajenost pristupa i da daju osnovu na kojoj se mogu izgraditi kontekstualno specifični uvjeti. TG struktura odražava vrijeme trajanja pri-

³⁴ Web stranica *Tehničkih smjernica*: <http://www.MINERVAeurope.org/publications/technicalguidelines.htm>*

Potpuni tekst Engleske verzije 1.0: http://www.minervaeurope.org/structure/workinggroups/servprov/documents/techguid1_0.pdf

stupa procesu digitalizacije, usporednim s MINERVA-inim *Priručnikom korisnih iskustava*, koji naglašava važnost sagledavanja projekta kao cjeline i opisuje kako odluke poduzete u određenim stadijima utječu na ostatak projekta i daljnji razvoj usluge. Tekst Smjernica razlikuje uvjete i smjernice, koristeći se ključnim riječima poput *mora*, *treba*, i *može*, zasnovanih na terminologiji IETF-a (Internet Engineering Task Force). U svakom su dijelu navedene smjernice o praksi i detaljni standardi te su dane poveznice do izvora daljnjih smjernica i informacija ondje gdje su dostupne.

Tehničke smjernice nastoje dati čvrste osnove za razvoj interoperabilnih transeuropskih usluga i bit će dopunjavane i održavane. Da bi nacionalni programi digitalizacije i europski projekti digitalizacije kulturnog naslijeđa prihvatili *Tehničke smjernice*, one se prevode, dopunjuju i lokaliziraju. Francuski prijevod, uključujući francuske reference, danas je dostupan na Internetu³⁵.

Talijanska radna grupa sastavljena je da bi objavila talijansko izdanje, uzimajući u obzir nacionalne standarde i smjernice, te da potakne na stvaranje digitalnih resursa unutar Nacionalnog portala za kulturu.

MINERVA-INO NASLIJEĐE:

MICHAEL www.michael-culture.org

MICHAEL je prvi nasljedni projekt MINERVA-e, a nastao je zahvaljujući zajedničkim naporima Italije, Francuske i Ujedinjenog Kraljevstva. Tema projekta MICHAEL jest interoperabilnost i inventar proveden unutar MINERVA-e. Program Europske komisije eTEN ga odobrio je i sponzorira se nacionalnim financiranjem.

Multilingual Inventory of Cultural Heritage in Europe (višejezični inventar kulturnog naslijeđa u Europi)³⁶ – MICHAEL, namjerava izgraditi transeuropski inventar digitalnih kulturnih zbirki i resursa, kao i međunarodnu *online* uslugu koja će korisnicima omogućiti pretraživanje i pregledavanje tih zbirki i resursa, kao i omogućiti pretragu preko više nacionalnih kulturnih portala iz jedne pristupne točke.

Konzorcij MICHAEL sastoji se od francuskog Ministère de la culture et de la communication, the UK Museums, Archives and Library Council i talijanskog koordinatora projekta – Ministero per i beni e le attività culturali. Ministarstva podržavaju tri privatna partnera u tehnološkim i administrativnim aspektima.

Očekuje se sudjelovanje i drugih europskih zemalja; neki su partneri kandidati već pokazali zanimanje, a aktualan je i prijedlog za MICHAELplus projekt.

Platforma MICHAEL-a temelji se na standardima i *opensource* tehnologijama

³⁵ *Recommandations techniques pour les programmes de création de contenus culturels numériques:* http://www.minervaeurope.org/structure/workinggroups/servprov/documents/techguid1_0-f.pdf

³⁶ Web stranica projekta MICHAEL: www.michael-culture.org

koje omogućuju fleksibilnost i ekstenzibilnost, a dograđuje ova postojeća sredstva:

- tehničku platformu korištenu u francuskom *Catalogue des fonds culturels numérisés*;³⁷
- model metapodataka za inventare digitalnih zbirki koji je razvila MINERVA RP3;
- francusko-talijanski prototip portala što ga je razvila MINERVA RP3 na temelju dvaju prijašnjih pokušaja;
- paneuropske standarde; metodologiju i daljnje smjernice koje je utvrdila MINERVA i prihvatio i potvrdio GNP.

Krajnji korisnik, kojemu je omogućen pristup Internetom na višejezičnoj osnovi, koristiti će se uslugama koje pruža MICHAEL da pronade i istraži europsko digitalno kulturno naslijeđe. MICHAEL će, dakle, ostvariti dodatni napredak prema implementaciji akcijskog plana iz Lunda.

THE MINISTERIAL NETWORK FOR VALORISING ACTIVITIES IN DIGITISATION. TOWARDS AN AGREED EUROPEAN PLATFORM FOR DIGITISATION OF CULTURAL AND SCIENTIFIC HERITAGE

MINERVA is a project funded by the European Commission IST Programme in the ambit of the 5th Framework Programme. It created a network of EU Ministries and other organizations in charge of cultural policies and programmes, which is open to enlargement to new countries and new sectors of the civil society. The network discusses, correlates and harmonises the activities carried out in the field of digitisation of cultural and scientific heritage, aiming at creating a common European platform made up of agreed recommendations, guidelines, standards. The network acts also to foster collaboration between European Commission and Member States, to ensure awareness of European policies at national level, to give visibility at European level to main national activities, to coordinate national programmes in order to embed in national digitisation activities the technical results achieved by the network. Some main outcomes of the project activities are presented.

³⁷ http://www.culture.gouv.fr/culture/mrt/numerisation/fr/f_02.htm*